

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Strasbourg, 14 September 2021

MIN-LANG (2021) IRIA 5

EUROPEAN CHARTER FOR REGIONAL OR MINORITY LANGUAGES

**Information Document
on the implementation of the
Recommendations for Immediate Action
based on the 6th monitoring cycle**

Submitted by Croatia

on 14 September 2021

ODGOVOR REPUBLIKE HRVATSKE NA PREPORUKE ZA HITNO DJELOVANJE SADRŽANE U ŠESTOM IZVJEŠĆU ODBORA STRUČNJAKA O PROVEDBI EUROPSKE POVELJE O REGIONALNIM ILI MANJINSKIM JEZICIMA OD STRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Vlada Republike Hrvatske je čvrsto opredijeljena da nastavi ispunjavati svoje obveze preuzete ratifikacijom Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima te u nastavku dostavljamo informaciju o provedbi preporuka za hitno djelovanje sadržanih u Šestom izvješću Odbora stručnjaka o primjeni Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima od strane Republike Hrvatske, kako slijedi:

Vezano na preporuke za hitno djelovanje koje se odnose na uporabu pojedinih manjinskih jezika (češkoga, mađarskoga, rusinskoga, srpskoga, slovačkoga i ukrajinskoga jezika) u tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te proširenje ravnopravne službene uporabe tih jezika na dodatne općine, ističemo kako slijedi:

Člankom 12. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina („*Narodne novine*“, broj 155/02, 47/10, 80/10 i 93/11 – u daljnjem tekstu: Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina) propisano je da se ravnopravna službena uporaba jezika i pisma kojim se služe pripadnici nacionalne manjine ostvaruje na području jedinice lokalne samouprave kada pripadnici pojedine nacionalne manjine čine najmanje trećinu stanovnika takve jedinice. Istim je člankom propisano i da se ravnopravna službena uporaba jezika i pisma kojim se služe pripadnici nacionalne manjine ostvaruje i kada je to predviđeno međunarodnim ugovorima koji, sukladno Ustavu Republike Hrvatske, čine dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske ili kada je to propisano statutom jedinice lokalne samouprave ili statutom jedinice područne (regionalne) samouprave u skladu s odredbama posebnog zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

Zakonom o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj („*Narodne novine*“, broj 51/00 i 56/00 - ispravak) detaljno su uređeni uvjeti službene uporabe jezika i pisma nacionalnih manjina, kojima se osigurava ravnopravnost s hrvatskim jezikom i latiničnim pismom sukladno zakonu.

Zakonski preduvjet za uvođenje ravnopravne službene uporabe srpskog jezika i pisma, od najmanje trećine stanovnika pripadnika te nacionalne manjine, ispunjen je, sukladno službenim rezultatima Popisa stanovništva iz 2011. godine, u 23 jedinica lokalne samouprave i to u općinama: Krnjak, Vojnić, Donji Lapac, Vrhovine, Udbina, Šodolovci, Jagodnjak, Erdut, Dvor, Gvozd, Donji Kukuruzari, Biskupija, Civljane, Kistanje, Ervenik, Markušica, Trpinja, Negoslavci, Borovo, Gračac i Plaški te u gradovima Vukovaru i Vrbovskom.

Zakonski preduvjet za uvođenje ravnopravne službene uporabe češkog jezika i pisma ispunjen je u Općini Končanica, zatim slovačkog u Općini Punitovci, dok je zakonski preduvjet za uvođenje ravnopravne službene uporabe mađarskog jezika i pisma od najmanje trećine stanovnika pripadnika te nacionalne manjine ispunjen u Općini Kneževi Vinogradi.

Dodatno napominjemo da je navedeni zakonski preduvjet ostvaren i u Općini Grožnjan-Grisignana za talijanski jezik i pismo.

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave jednom godišnje izvještavaju putem e-Sustava za praćenje provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina (u daljnjem tekstu: e-Sustav) o uređenosti statutima pojedinih prava, sukladno Zakonu o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj te njihovoj primjeni u praksi.

U pojedinim jedinicama u kojima ne postoji zakonski preduvjet za uvođenje ravnopravne službene upotrebe jezika i pisma nacionalnih manjina od najmanje trećine stanovnika pripadnika nacionalne manjine, navedeno pravo uređeno je statutima za područje cijele jedinice ili samo u odnosu na pojedina naselja u tim jedinicama. Navedeno pravo propisano je u pojedinim jedinicama u Istarskoj županiji u odnosu na ravnopravnu službenu uporabu jezika i pisma talijanske nacionalne manjine, zatim u gradu Daruvaru i općini Dežanovac u odnosu na češki jezik i pismo, općinama Ernestinovo, Bilje i Tordinci u odnosu na mađarski jezik i pismo, te Općini Kneževi Vinogradi u odnosu na srpski jezik i pismo.

U odnosu na korištenje jezika i pisma nacionalne manjine u postupku pred upravnim tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, u e-Sustavu je izviješteno da su navedeno pravo iskoristili samo pripadnici talijanske nacionalne manjine, dok u odnosu na druge jezike, stranke su podučene o pravu na služenje jezikom i pismom nacionalne manjine, međutim, stranke to pravo nisu iskoristile.

Slijedom navedenoga, ostvarivanje prava na ravnopravnu službenu uporabu jezika i pisma nacionalnih manjina vezano je za udio pripadnika nacionalnih manjina u stanovništvu pojedinih jedinica s jedne strane te uređenosti navedenih prava statutima pojedinih jedinica s druge strane, imajući u vidu međusobnu suradnju lokalnih i područnih (regionalnih) jedinica samouprave i pripadnika nacionalnih manjina, kao i iskazivanje interesa pojedinih nacionalnih manjina za ostvarivanje dvojezičnosti.

Vežano na preporuke za hitno djelovanje koje se odnose na odgoj i obrazovanje na manjinskom jeziku (posebice bajaški rumunjski, njemački, istro-rumunjski, talijanski, rusinski, slovački, slovenski i ukrajinski), očitujemo se kako slijedi:

Pravo pripadnika nacionalnih manjina na obrazovanje na svom jeziku i pismu zajamčeno je Ustavom Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 i 05/14), Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina te Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina (Narodne novine, broj 51/00 i 56/00). Odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina sastavni je dio cjelokupnog sustava odgoja i obrazovanja te se temeljni dokumenti obrazovne politike odnose i na ovaj segment obrazovnog sustava. Odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina provodi se u osnovnim i srednjim školama s nastavom na jeziku i pismu kojim se služe pod uvjetima i na način propisan posebnim programom nadležnog ministarstva o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina.

Važno je napomenuti kako pripadnici nacionalnih manjina sami predlažu i odabiru model i program u skladu s postojećim zakonom, a prema interesima učenika i raspoloživim kadrovskim i organizacijskim mogućnostima odgojno – obrazovnih ustanova.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja podržat će uvođenje rumunjskog jezika i kulture u odgojno-obrazovni sustav po modelu C ako za to postoji interes pripadnika rumunjske nacionalne manjine. Sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, kao i za druge nacionalne manjine koje su izrazile želju za učenjem materinskog jezika i kulture, otvorena je mogućnost osiguravanja učenja rumunjskog jezika i kulture (model C) ako i kada se za to izrazi potreba od strane saveza/udruge rumunjske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj na temelju zainteresiranih učenika.

U sustavu odgoja i obrazovanja u školskoj godini 2019./2020. nastavu njemačkog jezika i kulture pohađalo je 209 učenika u 3 osnovne škole te Ministarstvo znanosti i obrazovanja odobrava ustroj nastave učenja jezika i kulture po zaprimljenim zahtjevima škola koje dodatnu

nastavu učenja jezika i kulture organiziraju u suradnji s manjinskim udrugama, pa tako i udrugama njemačke nacionalne manjine.

U Osnovnoj školi „Ivan Goran Kovačić” Čepić (Istarska županija) njeguje se istrorumunjski govor te je prisutan višegodišnji značajni rad na očuvanju istog kao značajnog Hrvatskog nematerijalnog kulturnog dobra. Istrorumunjskom govoru je rješenjem Ministarstva kulture od 27. rujna 2007. godine utvrđeno svojstvo nematerijalnog kulturnog dobra prema Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara te je upisan u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske - Listu zaštićenih kulturnih dobara. Istrorumunjski govor je proglašen zaštićenim jezikom u skladu sa UNESCO Konvencijom o svjetskoj baštini. Istrorumunjski jezik predaje se u podučnoj školi Šušnjevića kao izvannastavna aktivnost od I. – VIII. razreda s ciljem očuvanja i revitalizacije istrorumunjskog govora.

Odgajno-obrazovnim sustavom Republike Hrvatske pripadnicima svih nacionalnih manjina jamči se sloboda izražavanja i služenje svojim jezikom i pismom. Ministarstvo znanosti i obrazovanja podržava svaku inicijativu da se u gradovima i općinama u kojima je službena upotreba jezika i pisma nacionalne manjine u školskim ustanovama omogući učenje jezika nacionalne manjine na dobrovoljnoj osnovi svakog roditelja tj. učenika. Slijedom navedenoga, nastava manjinskog jezika, pa time i talijanskog jezika u školama s nastavom na hrvatskom jeziku može biti organizirana prema modelima A, B i C. U 2019./2020. u odgajno-obrazovnom sustavu bilo je uključeno ukupno 3.230 djece/učenika pripadnika talijanske nacionalne manjine u nekom od modela obrazovanja. Ministarstvo znanosti i obrazovanja osigurava sredstva za tisak, dotisak i prijevod udžbenika te u suradnji s nakladnicima u čijoj nadležnosti je proces izrade udžbenika, ulaže napore i sustavno radi na poboljšanju i izjednačavanju uvjeta školovanja pripadnika svih nacionalnih manjina. U skladu s člankom 15. Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina, školske ustanove s nastavom na jeziku i pismu nacionalne manjine mogu koristiti udžbenike iz matične zemlje ponajprije za učenje materinskog jezika (češkog, mađarskog, srpskog i talijanskog jezika, ali i druge predmete), uz odobrenje Ministarstva znanosti i obrazovanja.

U sustavu odgoja i obrazovanja u modelu C u 2019./2020. uključeno je 80 učenika pripadnika rusinske nacionalne manjine u osnovnoj školi, 445 učenika slovačke te 169 učenika slovenske nacionalne manjine, a u srednjoj školi 40 učenika slovačke te 67 učenika slovenske nacionalne manjine. Također, ukrajinski jezik i kulturu (model C) u 2019./2020. pohađalo je 87 učenika u osnovnoj školi te Ministarstvo znanosti i obrazovanja podržava uvođenje ukrajinskog jezika i kulture i u srednjoškolske ustanove ako se za to iskaže potreba. Trenutno pohađanje predškolskih programa koji su verificirani omogućeni su za djecu pripadnike češke, mađarske, srpske i talijanske nacionalne manjine te Ministarstvo znanosti i obrazovanja podržava uvođenje novih programa prema potrebama pojedinih nacionalnih manjina sukladno mogućnostima predškolskih ustanova.

Vezano na preporuke za hitno djelovanje koje se odnose na uvođenje redovitog emitiranja televizijskih i/ili radijskih emisija na pojedinim manjinskim jezicima (bajaški rumunjski, češki, njemački, mađarski, talijanski, rusinski, ukrajinski), očitujemo se kako slijedi:

Hrvatska radiotelevizija u okviru svojih radijskih i televizijskih programa objavljuje emisije za nacionalne manjine, sukladno svojoj zakonskoj obvezi kao javni servis, a u emisijama pripadnici nacionalnih manjina govore isključivo manjinskim jezicima.

Na portalu www.hrt.hr nalazi se portal <https://manjine.hrt.hr> u potpunosti posvećen manjinama.

Sadržajem prati običaje, tradiciju i religije nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj kao i problematiku svakodnevnog života.

Potrebno je istaknuti i da Hrvatska radiotelevizija priprema za objavu epizode dječje serije prevedene na roman chibu i bajaški.

U odnosu na sudjelovanje nacionalnih manjina u medijima ističemo i sljedeće:

Sukladno članku 63. Zakona o elektroničkim medijima („Narodne novine“, broj 153/09, 84/11, 94/13 i 136/13), Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija je Fond Agencije za elektroničke medije. Izvor financijskih sredstava Fonda su sredstva osigurana odredbama Zakona o elektroničkim medijima i Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji („Narodne novine“, broj 137/10, 76/12, 78/16, 46/17, 73/17 i 94/18) - 3% mjesečno ukupno prikupljenih sredstava na ime pristojbe koje uplaćuje Hrvatska radiotelevizija. Sukladno zakonskim i podzakonskim aktima, jedna od kategorija za koju nakladnici mogu prijavljivati programe je Nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj.

Agencija za elektroničke medije je, primjerice, za 2020. godinu, kroz Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija nakladnicima televizije i radija, neprofitnim pružateljima elektroničkih publikacija te neprofitnim proizvođačima audiovizualnog programa za kategoriju programa Nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj dodijelila ukupno 1.788.506,41 kuna. Iznos ukupno dodijeljenih sredstava za proizvodnju i objavu navedenih programa ovisi o prijavama nakladnika, odnosno o broju i kvaliteti prijavljenih programa. U okviru zadanih kategorija, nakladnici sukladno odredbama o uredničkoj slobodi i odgovornosti, samostalno odlučuju kojim će se podtemama/manjinama baviti u programima koje prijavljuju. Preporuke Odbora stručnjaka primamo na znanje te ćemo ju komunicirati prilikom edukacija za nakladnike o temama koje mogu prijaviti na Fond.

Agencija za elektroničke medije, naime, u sklopu svojih redovitih aktivnosti, organizira edukacije za nakladnike, kako je ranije i izviješteno. Od ostalih aktivnosti, spomenimo da je ova Agencija u 2020. godini pokrenula projekt poticanja novinarske izvrsnosti dodjelom bespovratnih sredstava novinarima/novinarkama za novinarske radove i istraživanja na teme koje su od javnog interesa iz područja kulture, zdravstva, lokalnih tema, ekumenizma i religije, ljudskih prava, položaja žena u društvu, tema od interesa za manjine u društvu, djece i mladih, obrazovanja, sporta, gospodarstva, međunarodnih odnosa i Europske unije. Posebni ciljevi koji se žele ostvariti ovim projektom odnose se na dodatni angažman novinarki i novinara i dubinsko istraživanje tema od javnog interesa, jačanje kritičkog kapaciteta i društvenog utjecaja elektroničkih publikacija, širenje broja tema i relevantnosti sadržaja elektroničkih publikacija, istinito izvještavanje u doba pandemije koronavirusa i potresa u Zagrebu 2020. godine, profesionalizacija novinarskog rada u elektroničkim publikacijama, nagrađivanje i motiviranje novinara/novinarki za vrhunski autorski rad te jačanje autonomije novinara.

Dodatno navodimo da je Vlada Republike Hrvatske, s ciljem zaštite prava nacionalnih manjina, na sjednici održanoj 30. prosinca 2020. godine donijela Operativne programe nacionalnih manjina za razdoblje 2021.-2024. godine, sa Operativnim programom za zaštitu i unaprjeđenje postojećih razina prava svih nacionalnih manjina te Operativnim programima za pojedine nacionalne manjine, u kojima se nalaze i aktivnosti u odnosu na služenje pripadnika nacionalnih manjina svojim jezikom i pismom, privatno i u javnoj uporabi, te u službenoj uporabi, odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina te pristup sredstvima javnog priopćavanja i obavljanje djelatnosti javnog priopćavanja na jeziku i pismu nacionalnih manjina.